

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 522/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], oboch zastúpených advokátkou JUDr. Vierou Novákovou, Janka Kráľa 7, Banská Bystrica, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 3 Ek 84/2017 z 3. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. júla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na návrh sťažovateľov ako oprávnených sa na okresnom súde viedlo proti povinnému exekučné konanie pre vymoženie pohľadávky vo výške 12 000 eur s príslušenstvom, a to na podklade exekučného titulu – notárskej zápisnice, v ktorej povinný uznal záväzok z titulu bezdôvodného obohatenia. Keďže v priebehu exekučného konania bol na majetok povinného vyhlásený konkurz, súdny exekútor poverený vykonaním exekúcie vydal 18. februára 2021 upovedomenie o zastavení exekúcie v zmysle § 61n ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku.
3. Proti upovedomeniu o zastavení exekúcie podali sťažovatelia námietky tvrdiac, že pohľadávka vymáhaná v exekučnom konaní predstavuje náhradu škody spôsobenú úmyselným konaním, a tak patrí medzi nedotknuté pohľadávky v zmysle § 166c ods. 1 písm. d) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“). Sťažovatelia ako spoločníci obchodnej spoločnosti vyjadrili presvedčenie o tom, že nárok na náhradu škody im vznikol úmyselným a nepoctivým konaním povinného ako štatutára ich obchodnej spoločnosti, pričom povinný uznal tento ich nárok v plnom rozsahu, hoci ho nesprávne označil ako bezdôvodné obohatenie.

4. Proti uzneseniu okresného súdu z 5. októbra 2021 vydanému vyšším súdnym úradníkom, ktorým boli zamietnuté námietky sťažovateľov, podali sťažovatelia sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol. Poukázal na znenie notárskej zápisnice, z ktorej explicitne vyplývalo, že právnym dôvodom vzniku záväzku bolo bezdôvodné obohatenie. Exekučný súd konštatoval, že takto uvedený dôvod vzniku pohľadávky nie je oprávnený revidovať, pretože je exekučným titulom viazaný. Súčasne poukázal na podstatu bezdôvodného obohatenia a na to, že ho nemožno posúdiť ako náhradu škody, pretože ide o dve odlišné právne kategórie. Ustanovenie § 166c ods. 1 písm. d) zákona o konkurze sa týka len pohľadávok zo zodpovednosti za škodu, nemožno ho rozširovať aj na prípady bezdôvodného obohatenia, a teda pohľadávka sťažovateľov nepatrí do kategórie oddĺžením nedotknutých pohľadávok.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti tvrdia, že napadnutým uznesením boli porušené ich práva, pretože okresný súd nesprávne aplikoval § 166c ods. 1 písm. d) zákona o konkurze. Ozrejmujú, že povinný ako konateľ obchodnej spoločnosti vykonal opakovane neoprávnený výber finančných prostriedkov z účtu spoločnosti, tieto si ponechal, nevyúčtoval a použil pre vlastnú potrebu. Išlo o financie slúžiace na vyplatenie podielu na zisku pre jednotlivých spoločníkov. Po tom, ako sťažovatelia zistili túto skutočnosť, vyzvali povinného na vrátenie financií. Povinný im predložil notársku zápisnicu, v ktorej uznal nárok sťažovateľov v plnom rozsahu, do zápisnice uviedol, akého konania sa dopustil, s tým, že ide o bezdôvodné obohatenie. V tejto súvislosti sťažovatelia poukazujú na § 135a Obchodného zákonníka a na to, že z obsahu exekučného titulu je zrejmé, že povinný pri svojej činnosti nepostupoval s odbornou starostlivosťou a obohatil sa vo svoj prospech, pričom zároveň vyhlásil, že ako konateľ spoločnosti porušil povinnosti pri správe cudzieho majetku.

6. Skutočnosť, že povinný uviedol do notárskej zápisnice, že z jeho strany ide o bezdôvodné obohatenie, nemôže byť podľa názoru sťažovateľov jediným kritériom pre určovanie právneho titulu. Súd mal v danom prípade vychádzať z obsahu exekučného titulu a záväzok posúdiť ako náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku nezákonného konania. Iba takýto výklad je podľa názoru sťažovateľov ústavne súladný, pretože rešpektuje hodnotu spravodlivosti. Sporné ustanovenie zákona o konkurze nemôže byť aplikované takým spôsobom, aby sa tým prakticky negovalo poskytnutie ochrany veriteľom a aby sa povinnému vyplatilo konať protiprávne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka o porušení práv sťažovateľov, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením a tým, že okresný súd vyvodil záver o charaktere pohľadávky vymáhanej v exekučnom konaní iba z textu notárskej zápisnice, nie z jej obsahu.

8. V súvislosti s vymedzeným predmetom ústavnej sťažnosti je potrebné najskôr uviesť, že podstata namietaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

9. Ústavný súd už konštatoval, že skutkové závery všeobecného súdu môžu byť predmetom jeho preskúmania iba vtedy, ak by z nich vyodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, *mutatis mutandis* I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

10. V intenciách uvedenej judikatúry pristúpil ústavný súd k preskúmaniu napadnutého rozhodnutia, ktorého odôvodnenie v podstatnom zhrnul v rámci bodu 4 tohto uznesenia, pričom nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup okresného súdu nemajúci oporu v zákone, resp. že by sa okresný súd s podanou sťažnosťou sťažovateľov vysporiadal nedostatočne. Okresný súd postupoval v rámci vymedzenom príslušnými procesnými predpismi regulujúcimi exekučné konanie vrátane vyhodnotenia účinkov vyhlásenia konkurzu, ako aj posudzovania relevantnosti námietky týkajúcej sa oddĺžením nedotknutej pohľadávky.

11. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov, ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že notárska zápisnica ako exekučný titul je prejavom autonómie vôle subjektov súkromného práva (kontraktačnej slobody) a nástrojom umožnenia ďalšej realizácie práv a povinností, ktorá má prispievať k právnej istote, a aplikácia práva súdom zasahujúca do tejto slobody súkromnoprávných vzťahov by mala byť reštriktívna (II. ÚS 427/2018).

12. Právna úprava teda dovoľuje účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, aby si zabezpečili exekučný titul vo forme notárskej zápisnice bez toho, aby ich vec z hľadiska hmotného práva preskúmal súd v civilnom spore, a bez toho, aby o tom bolo vydané definitívne a záväzné rozhodnutie súdu. Nepochybne tým zákonodarca prejavil svoj záujem o posilnenie riešenia sporov medzi účastníkmi právnych vzťahov mimosúdnym spôsobom. Na ich vôli ponechal rozhodnutie o tom, či spor o práve alebo povinnosti v takýchto právnych vzťahoch si účastníci budú riešiť pomocou autoritatívneho zásahu súdu, alebo bez neho. Notárska zápisnica ako forma exekučného titulu sa následne považuje za plnohodnotný exekučný titul rovnocenný s rozhodnutím súdu, ak okrem formálnych podmienok vykonateľnosti spĺňa aj podmienky materiálnej vykonateľnosti. Jednou z nich je, aby notárska zápisnica obsahovala právny záväzok (stanovenie konkrétnej povinnosti zo záväzkového právneho vzťahu vzniknutej na základe určitej právnej skutočnosti), ďalšími sú označenie oprávnenej osoby, povinnej osoby, právneho dôvodu, predmetu a času plnenia a súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou notárskej zápisnice.

12.1 Tak to bolo aj vo veci sťažovateľov, keď z dvoch možných alternatív akceptovali povinným predloženú notársku zápisnicu, v ktorej povinný vymedzil (okrem iného) i právny dôvod vzniku pohľadávky – bezdôvodné obohatenie. Hoci vo vzťahu k obchodným spoločnostiam sťažovateľov by konanie povinného bolo eventuálne možné posúdiť ako rozporné s § 135a Obchodného zákonníka, nič to nemení na tom, že pohľadávka sťažovateľov nebola takto hmotnoprávne posúdená – právne kvalifikovaná všeobecným súdom v rámci civilného sporu. Sťažovatelia sa rozhodli viesť exekučné konanie z vlastnej vôle bez súdneho sporu na podklade povinným predloženej a nimi akceptovanej notárskej zápisnice. Podľa názoru sťažovateľov to, že povinný sám uviedol do notárskej zápisnice právny dôvod vzniku pohľadávky, malo viesť exekučný súd k náprave povinným (údajne nesprávne) zadaného právneho dôvodu vzniku pohľadávky, a to tým, že prihliadne na obsah popísaného konania povinného, ktoré zodpovedá spôsobeniu škody. Nešlo by však o nič iné ako o hmotnoprávne posúdenie veci. Takéhoto postupu sa však nemožno domáhať až vo vykonávacom konaní od exekučného súdu, keďže na to nemá zákonné zmocnenie. Posúdenie dôvodu vzniku pohľadávky by išlo nad rámec skúmania formálnej a materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu, tak ako to konštatoval i okresný súd.

13. S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu sťažovateľom dostatočne a zrozumiteľne vysvetlilo, prečo nebolo možné revidovať nimi akceptovaný a predložený exekučný titul, na podklade ktorého viedli exekúciu, ako i to, prečo nebolo možné vyhodnotiť pohľadávku sťažovateľov za oddĺžením nedotknutú. Za tejto situácie nemá ústavný súd žiaden ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby jeho závery prehodnocoval a následne ich podrobil ústavnoprávnej korekcii.

14. K tomu je potrebné dodať, že ústavný súd nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu nemožno závery okresného súdu vyhodnotiť ako svojvoľné, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

15. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu